

СТАНОВИЩЕ

От проф. Соня Колева Тончева, дм

Директор на Филиал Шумен, МУ – Варна

Председател на Национален съвет по качество към БАПЗГ

Член на Научното жури, съгласно Заповед на Ректора на Медицински университет Варна.

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” в област 7 „Здравеопазване и спорт”; професионално направление 7.4, Обществено здраве 7.1., научна специалност „Управление на здравните грижи”.

Въз основа на заповед No P-109-346 от 02.12.2015г., на Ректора на Медицински университет - Варна съм определена да дам становище относно дисертационния труд на тема: **Сравнителен анализ на системите за отливане на работни модели и дефиниране на тяхната употреба, съобразно клиничните случаи**, за присъждане на ОНС „Доктор“ на **Светлана Пенева Ангелова** – преподавател в Медицински колеж при Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“, докторант на самостоятелна подготовка към Катедра „Здравни грижи” в Медицински университет - Варна. Научни ръководители: проф. Соня Тончева, дм. и доц. д-р Методи Абаджиев, дм.

Представени са всички необходими документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на научния състав в Медицински университет - Варна.

1. Оценка на актуалността на темата

Липсата до този момент на обзорно проучване, на предлаганите на денталния пазар системи за отливане на работни модели, насочва изследователския интерес на Св. Пенева към проблема. Фактът, е че не се открива в достъпната наша и чужда литература информация за дефиниране на употребата на системи за отливане на работни модели, съобразно клиничния случай. Ето защо считам, че с това се повишава значимостта на получените анализи не само от теоретична, но и от методическа и практична гледна точка. На базата на проведения от авторката експеримент и резултатите от анкетното проучване, отнасящо се до използваемостта на системите за отливане на работни модели в денталната практика е предложена методика за приложението им, съобразно клиничния случай. Преподавател Св. Пенева е потърсила възможности за разрешаването на част от проучените проблеми, изхождайки от богатата си осведоменост и натрупаният опит като зъботехник и преподавател в същата специалност. Практически е направен задълбочен сравнителен анализ на системите за отливане на работни модели и е дефинирана тяхната употреба, съобразно клиничните случаи в денталната практика.

Проведеното задълбочено и мащабно проучване, прецизно проведената експериментална работа и приложената методология предоставят резултати, които биха били полезни при прилагането на методиката спрямо конкретен клиничен случай, с което ще се улесни практиката и ще се гарантира качество на здравната грижа. Изясняването на участието на зъботехниците в процеса засилва актуалността на избория за проучване и анализиране проблем.

2. Оценка на резултатите

Дисертационният труд съдържа 157 страници и е структуриран в 5 глави. Онагледен е с 15 таблици и 199 фигури и съдържа 4 приложения. Цитирани са 181

литературни източници, от които 59 на кирилица и 122 на латиница. Преподавател Пенева е определила ясно целта на дисертационния труд и са поставени пет задачи за постигането ѝ. Формулирани са две работни хипотези.

За обект на проучване са определени лекари по дентална медицина, зъботехници и управители на СМТЛ, работещи в Североизточна България. В проучването са обхванати 648 анкетирани, разпределени в три групи:

- лекари по дентална медицина – **416** и представляват 30,20 % от регистрираните лекари по дентална медицина в Североизточна България
- зъботехници – **178**, които са 76,10 % от практикуващите зъботехници в Североизточна България
- управители на СМТЛ – **54**, като са обхванати 46,60 % от регистрираните СМТЛ на територията на Североизточна България

Детайлно в табличен вид са представени 3 – те етапа на научното проучване, като са посочени време, място, съответно с приложения инструментариум и броя на обхванатите респонденти, както и етапите на проведения лабораторен експеримент и извършените дейности. Надеждно са подбрани методите на научното проучване (исторически, документален, социологически, експериментален), които гарантират достоверност на получените резултати.

Проученото мнение на денталните лекари доказва, че създаването на методика за прилагане на системи за отливане на работни модели, според клиничния случай ще бъде улеснение в практиката. Над $\frac{3}{4}$ от лекарите по дентална медицина (77,60 %) изказват положително мнение. Според анкетираните специалисти такава методика ще внесе рационалност в работата на зъботехниците и ще намали загубата на време, която често се наблюдава при неподходящ избор. Зъботехниците подкрепят мнението, че методика за прилагане на системи за отливане на работни модели, според клиничните случаи ще внесе рационалност в тяхната практика, спестяваща време и ресурси (71,10 %). Голяма част от управителите (84,00 %) посочват, че наличието на методика за прилагане на системи за отливане на работни модели, според клиничния случай ще улесни работата на зъботехниците, като намали времето за изработка на модела и разходите на материални ресурси.

Резултатите от сравнителните анализи на използваемостта на системите при различните клинични случаи показват, че има пропуски в информираността на отделните групи специалисти относно системите и случаите, в които могат да бъдат използвани.

В резултат на проучената литература, проведените социологически и лабораторни изследвания преп. Св. Пенева прави детайлни изводи относно предимствата и недостатъците на трите основни типа системи за отливане на работни модели, които са голямо достойнство на дисертационния труд.

Интересен е подходът на авторката да проведе лабораторен експеримент. Методиката на експеримента включва изработването на 220 модела и тяхното разпределение в IV групи, в зависимост от начина на фиксиране на мобилната опора. Направени са по 30 измервания на всяко зъбно пънче (веднъж с наличието на съседния фрагмент и веднъж без него) с помощта на Periotest. Експерименталната работа е методически изчерпателно представена и онагледена със снимков материал на автора. Интерес представляват графично представените резултати, които показват, че има съществена разлика в отклонението на подвижния фрагмент по отношение на посоката при отделните видове системи ($p < 0,001$). Най-голямо отклонение от нормата имат мобилните опори на DVS-системата, сепарирани с тънко трионче (32,7) за вестибуларна/орална посока на силата, а 3D моделите дават резултати (0,15), които са

близки до нормата. Авторката е анализирала резултатите от проведеното анкетно проучване, което установява висок дял на респондентите, оценяващи ползата от методика за прилагане на системи за отливане на работни модели, според клиничния случай, което е основание за създаване и въвеждане в обучението на такава методика.

При избора на система за отливане на работни модели според различните клинични случаи докторантката е взела предвид мнението на зъботехниците относно използваемостта на системите и оценката за недостатъците при употребата им. При формирането на крайната оценка, определяща избора на системата за конкретния клиничен случай са взети под внимание и резултатите от проведения експеримент за отклоненията от нормата при повтарянето на процеса поставяне-изваждане на подвижните пълчета във всички посоки.

От изследователска гледна точка интерес представлява направеният сравнителен анализ на съществуващите на денталния пазар и в денталната практика системи за отливане на работни модели с подвижни пълчета както и разработената и приложена методика за установяване на микроподвижността на пълчетата при различните техники на осъществяване на срезове между фрагментите.

На базата на коректно проведеното проучване преподавател Пенева прави изводи, обособени в две групи: **Изводи, свързани с експерименталната работа** и **Изводи, свързани с проучване сред специалисти – дентални лекари, зъботехници и управители на СМТЛ**, които са ясно и изчерпателно формулирани.

Направени са детайлни препоръки, които се основават на доказаните с научното проучване резултати, точно адресирани към институции и структури, имащи отношение към проблема. Особено внимание заслужават както препоръките по отношение на изработването на корони и мостове за неснемаемото протезиране както и при комбинираното протезиране и изработването на конструкции за фиксиране върху имплантати така и отнасящи се до обучението на студентите по зъботехника, чрез разширяване на теоретичната и практическа подготовка, застъпена в дисциплината „Технология на зъбопротезните конструкции”.

3. Оценка на приносите

Резултатите от научното проучване, формулираните изводи и препоръки очертават приноси с теоретично и приложно значение.

Приноси с теоретико – познавателно значение

- Предложена е класификация на трите типа системи за отливане на работни модели
- Направен е сравнителен анализ на съществуващите на денталния пазар и в денталната практика системи за отливане на работни модели с подвижни пълчета

Приноси с приложно-практичен характер:

- За пръв път у нас се прилага методика за избор на система, за отливане на работни модели, съобразно клиничните случаи
- За пръв път у нас е разработена методика за установяване на микроподвижността на пълчетата при различните видове системи за отливане на работни модели
- За пръв път у нас е разработена и се прилага методика за установяване на микроподвижността на пълчетата при различните техники на осъществяване на срезове между фрагментите.

Разработеният дисертационен труд е достатъчен по обем и може да се разглежда като актуална научна работа с важни теоретични и практически приноси. Високо оценявам неговата оригиналност, както и задълбоченият анализ и считам, че той трябва да бъде представен пред институциите, към които авторката отправя препоръки, както и да намери място в различни научни форуми и списания за представяне на констатациите и резултатите, свързани с денталната практика и дейността на зъботехника при прилагане на конкретна система, съобразно клиничния случай.

Приемам представеният автореферат, който в структурно отношение представя съществените моменти от разработения дисертационен труд. Нямам критични бележки. Преподавател Светлана Пенева покрива напълно приетите от МУ- Варна изисквания за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“.

4. Лични впечатления

Познавам лично докторантката и считам, че натрупаният практически опит, както и преподавателските ѝ умения са създали възможност да бъде подбран актуален за страната проблем, разработването на който обогатява зъботехническата и денталната практика у нас. Придобитие умения чрез непрекъснато обучение в значителна степен допринася за критичния поглед на докторантката към изследвания проблем във всичките му аспекти. Инициативна, отзивчива и коректна Св. Пенева притежава много добри умения за работа в екип и способност за вземане на самостоятелни и съгласувани решения, ориентирани към постигане на максимален ефект. Комуникативните ѝ умения, стремежът към постигане на резултати и високата ѝ мотивация за работа са отличителни черти, които я правят добър и коректен професионалист и изследовател.

В заключение: Въз основа на професионалното развитие, научните и учебно-преподавателски постижения и съобразявайки се с критериите на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на академичния състав в МУ - Варна, давам положително становище и убедено предлагам на уважаемото Научно жури докторантката **Светлана Пенева да придобие ОНС „Доктор“ по научната специалност „Управление на здравни грижи“.**

14.12.2015г. Гр. Варна

проф. Соня Тончева, дм